

Sprawa C-460/23 [Kinshasa]ⁱ**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

21 lipca 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunale di Bologna (Włochy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

17 lipca 2023 r.

Oskarżona:

OB

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie karne przeciwko OB, pochodzącej z Konga, która jest oskarżona o popełnienie czynów mających na celu umożliwienie nielegalnego wjazdu na terytorium Włoch dwóm małoletnim, również będącym cudzoziemcami, a także o popełnienie przestępstwa posiadania fałszywych dokumentów tożsamości dotyczących jej samej i dwóch małoletnich.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Sąd odsyłający podnosi na podstawie art. 267 TFUE kwestię zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (zwaną dalej „kartą”) prawodawstwa Unii dotyczącego ułatwiania nielegalnej imigracji oraz odpowiednich włoskich przepisów wdrażających to prawodawstwo, które w odniesieniu do przestępstwa polegającego na ułatwianiu nielegalnego wjazdu cudzoziemca nie przewidują, że cel polegający na zapewnieniu pomocy humanitarnej może być uznany za podstawę uzasadniająca wyłączenie karalności.

ⁱ Nazwę niniejszej sprawy stanowi nazwisko fikcyjne. Nie odpowiada ono rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

Pytania prejudycjalne

1) Czy Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, a w szczególności ustanowiona w art. 52 ust. 1 zasada proporcjonalności w związku z prawem do wolności osobistej i prawem własności, o których mowa w art. 6 i 17, a także prawem do życia i integralności fizycznej, o których mowa w art. 2 i 3, prawem do azylu przewidzianym w art. 18 i prawem do poszanowania życia rodzinnego, o którym mowa w art. 7, stoi na przeszkodzie przepisom dyrektywy 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946/WSiSW [wdrożonym do włoskiego porządku prawnego uregulowaniem przewidzianym w art. 12 T.U.I. (tekstu jednolitego przepisów dotyczących imigracji i statusu cudzoziemców)] w zakresie, w jakim przepisy te zobowiązują państwa członkowskie do ustanowienia sankcji o charakterze karnym wobec każdej osoby, która umyślnie ułatwia nielegalny wjazd cudzoziemców na terytorium Unii lub dokonuje działań mających na celu ułatwienie takiego wjazdu, również wtedy, gdy czyn jest popełniony bez zamiaru osiągnięcia korzyści majątkowych, nie przewidując jednocześnie obowiązku wyłączenia przez państwa członkowskie penalizacji czynów polegających na ułatwieniu nielegalnego wjazdu w celu zapewnienia cudzoziemcowi pomocy humanitarnej?;

2) Czy Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, a w szczególności ustanowiona w art. 52 ust. 1 zasada proporcjonalności w związku z prawem do wolności osobistej i prawem własności, o których mowa w art. 6 i 17, a także prawem do życia i integralności fizycznej, o których mowa w art. 2 i 3, prawem do azylu przewidzianym w art. 18 i prawem do poszanowania życia rodzinnego, o którym mowa w art. 7, stoi na przeszkodzie zawartemu w art. 12 T.U.I. (tekstu jednolitego przepisów dotyczących imigracji i statusu cudzoziemców) przepisowi przewidującemu przestępstwo w zakresie, w jakim przepis ten penalizuje czyn osoby, która dokonuje działań mających na celu umożliwienie nielegalnego wjazdu cudzoziemca na terytorium państwa, nawet jeżeli czyn ten jest popełniony bez zamiaru osiągnięcia korzyści majątkowych, nie wyłączając jednocześnie penalizacji czynów polegających na ułatwieniu nielegalnego wjazdu w celu zapewnienia cudzoziemcowi pomocy humanitarnej?

Powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa Rady 2002/90/WE z dnia 28 listopada 2002 r. definiująca ułatwianie nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu; w szczególności art. 1

Decyzja ramowa Rady 2002/946/WSiSW z dnia 28 listopada 2002 r. w sprawie wzmocnienia systemu karnego w celu zapobiegania ułatwianiu nielegalnego wjazdu, tranzytu i pobytu; w szczególności art. 1 ust. 1, art. 6

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności art. 52 ust. 1

Powołane przepisy prawa krajowego

Decreto legislativo n. 286 del 25 luglio 1998 (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero) (dekret ustawodawczy nr 286 z dnia 25 lipca 1998 r. – tekst jednolity przepisów dotyczących imigracji i statusu cudzoziemców; zwany dalej „TUI”); w szczególności art. 12

1. *Z wyjątkiem czynów stanowiących bardziej poważne przestępstwa – kto, z naruszeniem niniejszych ujednoliconych przepisów, wspiera przewóz cudzoziemców we Włoszech, kieruje nim, organizuje go, finansuje lub dokonuje, bądź dopuszcza się innych czynów zmierzających do umożliwienia tym cudzoziemcom nielegalnego wjazdu na terytorium Włoch lub innego państwa, którego nie są obywatelami albo w którym nie posiadają zezwolenia na pobyt stały, podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 6 lat oraz grzywnie w wysokości 15 000 EUR w odniesieniu do każdej osoby.*
2. *Bez uszczerbku dla przepisów art. 54 kodeksu karnego, działania mające na celu ratownictwo i zapewnienie pomocy humanitarnej, dokonywane we Włoszech na rzecz cudzoziemców będących w potrzebie, którzy w każdym razie znajdują się na terytorium państwa, nie stanowią przestępstwa.*

[...] [następne ustępy dotyczące podobnych, lecz poważniejszych przestępstw zagrożonych surowszymi karami]

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 W dniu 27 sierpnia 2019 r. OB, pochodząca z Konga, stawiając się na granicy lotniczej w Bolonii po przybyciu lotem z Casablanki, przedstawiła fałszywy paszport senegalski, a towarzyszyły jej dwie dziewczynki w wieku 8 i 13 lat, dla których przedstawiła dwa fałszywe paszporty. W ten sposób OB dopuściła się czynów mających na celu umożliwienie nielegalnego wjazdu na terytorium Włoch dwóm małoletnim i postawiono jej zarzut popełnienia przestępstwa polegającego na „ułatwianiu nielegalnego wjazdu cudzoziemca” w rozumieniu art. 12 ust. 1 TUI.
- 2 W dniu 28 sierpnia 2019 r. OB została zatrzymana, a na mocy orzeczenia Tribunale per i minorenni (sądu ds. małoletnich) opieka nad obiema dziewczynkami została powierzona odpowiedniej placówce opiekuńczej.
- 3 W dniu 29 sierpnia 2019 r. OB została wysłuchana przez Giudice per le Indagini Preliminari del Tribunale di Bologna (sędziego do spraw postępowania przygotowawczego sądu w Bolonii, Włochy), któremu oświadczyła, że uciekła z Demokratycznej Republiki Konga z obawy przed groźbami śmierci skierowanymi przeciwko niej i jej rodzinie przez jej partnera w następstwie zakończenia ich związku. Oświadczyła ona również, że podróżujące z nią małoletnie są, odpowiednio, jej córką i siostrzenicą (córka jej zmarłej siostry, nad

którą została jej przyznana opieka) oraz że zabrała je ze sobą, ponieważ obawiała się o ich integralność fizyczną. Sąd ten utrzymał w mocy zatrzymanie OB, ale nie nakazał jej pobytu w zakładzie karnym.

- 4 W dniu 9 października 2019 r. oskarżona złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej. Związane z tym postępowanie nie zostało jeszcze zakończone.
- 5 Następnie Tribunale per i minorenni (sąd ds. małoletnich) stwierdził, że jedna z dwóch małoletnich była rzeczywiście córką oskarżonej oraz że prawdopodobnie druga dziewczynka była rzeczywiście siostrzenicą oskarżonej.
- 6 W dniu 29 maja 2023 r. podczas rozprawy przed sądem odsyłającym obrońca oskarżonej złożył wniosek o wystąpienie do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym; sąd odsyłający uwzględnił ten wniosek i zawiesił postępowanie krajowe.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 7 Sąd odsyłający jest sądem, który musi orzec w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonej.
- 8 Wyjaśnia on przede wszystkim, że przewidziane w art. 12 ust. 1 TUI przestępstwo polegające na ułatwianiu nielegalnego wjazdu cudzoziemca ma charakter przestępstwa narażenia na niebezpieczeństwo w tym znaczeniu, że ustawodawca włoski, aby zapobiec naruszeniu dobra prawnego, zamierza karać zachowanie samo w sobie wyłącznie z powodu popełnienia czynów mających na celu ułatwienie nielegalnego wjazdu osób będących obywatelami państw trzecich, niezależnie od powodów leżących u podstaw takich czynów. Ponadto nie jest przewidziana konieczność konkretnego zamiaru czerpania korzyści majątkowych z przestępstwa (szczególny zamiar osiągnięcia korzyści majątkowych, który ma znaczenie jedynie jako okoliczność obciążająca).
- 9 Innym aspektem tego przestępstwa jest jego dowolna forma, co oznacza, że sprawca może je popełnić w dowolny sposób. Czyn może zatem mieć bardzo różne formy.
- 10 Jedyna podstawa uzasadniająca taki czyn jest przewidziana w art. 12 ust. 2 TUI, lecz przepis ten nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ opiera się on na założeniu, że działania mające na celu udzielenie pomocy ratowniczej oraz humanitarnej są dokonywane na rzecz cudzoziemca przebywającego już na terytorium Włoch (przypadek dotyczący ułatwienia pobytu lub ułatwienia opuszczenia terytorium Włoch w celu udania się do innych państw członkowskich).
- 11 Wynika z tego, że sankcji karnej podlega również osoba, która ułatwiła nielegalny wjazd cudzoziemca w celu zapewnienia pomocy humanitarnej, a także wtedy, gdy cudzoziemiec znajduje się w potrzebie.

- 12 W związku z tym sąd odsyłający zauważa, że włoskie uregulowanie jest zgodne z ramami prawnymi prawa Unii określonymi w dyrektywie 2002/90/WE i decyzji ramowej 2002/946/WSiSW (zwanymi dalej „ramami prawnymi Unii”), ponieważ zgodnie z tymi ramami prawnymi, w odniesieniu do ułatwiania wjazdu, po pierwsze, cel w postaci osiągnięcia korzyści majątkowych nie jest przewidziany, a po drugie, nie przewidziano precyzyjnych przesłanek dotyczących określenia czynu zabronionego, który może zatem mieć różne formy.
- 13 W odniesieniu do podstawy wyłączenia karalności art. 1 ust. 2 dyrektywy 2002/90/WE przewiduje jedynie uprawnienie, a nie obowiązek, wyłączenia przez państwa członkowskie odpowiedzialności karnej w przypadkach, w których ułatwianie nielegalnego wjazdu ma miejsce w celu zapewnienia pomocy humanitarnej.
- 14 Przewidując odpowiedzialność karną za rozpatrywane czyny, zarówno ramy prawne Unii, jak i sporne uregulowanie krajowe mają na celu zwalczanie przemytu migrantów o nieuregulowanym statusie i ich wykorzystywania również przez organizacje przestępcze, które nie wahają się narażać życia samych migrantów. Wzięto również pod uwagę cel polegający na zapewnieniu, aby przepływy migracyjne odbywały się w sposób uporządkowany i kontrolowany.
- 15 Sąd odsyłający wskazuje jednak na ewentualną sprzeczność z kryteriami określonymi w art. 52 ust. 1 karty z punktu widzenia konieczności i proporcjonalności, to znaczy racjonalnego wyważenia przeciwstawnych interesów.
- 16 Sąd ten zastanawia się nad racjonalnością braku przepisu dotyczącego podstawy wyłączenia karalności w odniesieniu do przypadków, w których czyny polegające na ułatwianiu wjazdu cudzoziemcom o nieuregulowanym statusie są popełniane w celu zapewnienia pomocy humanitarnej, a które polegają na ułatwieniu danej osobie korzystania z praw podstawowych, takich jak prawo do życia i integralności fizycznej, chronione na mocy art. 2 i 3 karty, prawo do azylu, chronione na mocy art. 18 karty, oraz prawo do poszanowania życia rodzinnego, chronione na mocy art. 7 karty.
- 17 Jego zdaniem ochrona tych praw podstawowych powinna być brana pod uwagę przy wyważaniu interesów, które powinno stanowić podstawę wspólnej polityki imigracyjnej; sąd odsyłający zauważa natomiast, że zarówno w ramach prawnych Unii, jak i w uregulowaniu włoskim istnieje pewna dysproporcja na rzecz ochrony interesu w kontroli przepływów migracyjnych, co prowadzi również do niepotrzebnego poświęcenia praw podstawowych.
- 18 Sąd odsyłający stwierdza, że prawodawca europejski, przewidując w art. 1 ust. 2 dyrektywy 2002/90/WE możliwość wprowadzenia przez państwa członkowskie względów uzasadniających pomoc humanitarną, potwierdza, że wprowadzenie tej podstawy wyłączenia karalności nie stanowi przeszkody w osiągnięciu celów kontroli przepływów migracyjnych. Ponadto sąd ten zauważa, że w niektórych

państwach członkowskich (np. w Finlandii, Belgii, Hiszpanii) cel humanitarny jest już uznawany w różny sposób jako podstawa wyłączenia karalności.

- 19 Sąd odsyłający podkreśla, że nawet jeśli cel kontroli przepływów migracyjnych jest istotny i zgodny z prawem, to jednak ramy prawne Unii (jak również zgodne z nimi uregulowanie włoskie) realizują go w sposób nieracjonalny, ponieważ nie pozwalają wyłączyć karalności czynów (polegających na ułatwianiu nielegalnego wjazdu, mających na celu zapewnienie pomocy humanitarnej), które w rzeczywistości zmierzają do ochrony praw podstawowych zasługujących na ochronę.
- 20 W konsekwencji przyjęte przez prawodawcę europejskiego ramy prawne wydają się naruszać kryteria racjonalności, ponieważ pozwalają na poświęcenie praw podstawowych zasługujących na ochronę w przypadkach, w których takie poświęcenie okazuje się niekonieczne do osiągnięcia celów, które prawodawca sam sobie wyznacza.
- 21 Sąd odsyłający przypomina, że przestępstwo przewidziane w art. 12 ust. 1 TUI, który ma zastosowanie w niniejszej sprawie, wydaje się być zgodne z ramami prawnymi Unii, lecz z przedstawionych powyżej powodów ma wątpliwości co do jego zgodności z zasadami ustanowionymi w karcie, które mają pierwszeństwo.
- 22 Po pierwsze, nie ulega wątpliwości, że czyn oskarżonej odpowiada obiektywnie czynowi zabronionemu pod groźbą kary jako przestępstwo przewidziane w art. 12 ust. 1 TUI.
- 23 Po drugie, zdaniem sądu odsyłającego można uznać, że ten sam czyn ma na celu zapewnienie pomocy humanitarnej, i to pod kilkoma względami, a mianowicie pod względem: prawa do życia dwóch małoletnich, które jest zagrożone w kraju ich pochodzenia; prawa do azylu dwóch małoletnich w odniesieniu do wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez oskarżoną (która sprawuje władzę rodzicielską nad jedną z dziewczynek oraz opiekę nad drugą dziewczynką); prawa do życia rodzinnego, biorąc pod uwagę więzi rodzicielskie i pokrewieństwo między obiema małoletnimi, których wjazd na terytorium kraju został ułatwiony, a samą oskarżoną (która jest, odpowiednio, matką i ciotką).
- 24 Jednakże, nawet gdyby cel w postaci zapewnienia pomocy humanitarnej został uznany w ramach postępowania krajowego, sąd odsyłający musiałby skazać oskarżoną na podstawie przepisów prawa włoskiego, ponieważ przewidziane w art. 12 TUI uregulowanie nie przewiduje odpowiedniej podstawy wyłączenia karalności.
- 25 Wreszcie, sąd odsyłający wskazuje, że oskarżona nie jest obecnie objęta środkami ograniczającymi wolność osobistą, jednak wnosi ona o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym na podstawie art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości, ponieważ niniejsza sprawa dotyczy kwestii wykładni i ważności, które mogą mieć bezpośrednie konsekwencje w odniesieniu do zawisłych postępowań karnych w podobnych sprawach zarówno we włoskim

porządku prawnym, jak i w porządkach prawnych innych państw członkowskich, w których oskarżeni mogą być objęci środkami ograniczającymi wolność osobistą.

DOKUMENT ROBOCZY